

SIIVEKKÄÄT

YSTÄVÄMME

1942

TAMPEREEN ELÄINSUOJELU R.Y:N JULKAISUJA

Kas niin, pojat! Tuosta puuhasta teillä myö-
hemmin on monta iloa seurattessanne lintujen
vierailuja laudalla.

Riston ja Heikin seikkailu.

Kirj. V. V. Tarmio.

Risto ja Heikki hiipivät varovaisesti kaupungin laidalla metsikössä.

— Shst! varoitti Heikki. — Katso tuolla — tuolla oksalla!

Jo huomasi Ristokin linnun, etsi puunrungosta tukea ja tähtäsi ilmapyssyllään.

Pluk!

Keväistä lauluun viserrelleen linnun liverrys katkesi äkkiä. Se yritti lähteä lentoon, mutta siivet eivät kantaneetkaan. Tasapainonsa menettäen se syöksyi maahan vihertävälle sammalmättäälle.

— Hei! Alas tuli, huikkasi Heikki lähtien juoksemaan pudonnutta lintua kohti.

— Enkösinä minä ole tarkka poika, kehuili Risto tullen perästä. — Heti ensi kerralla se osui.

Siinä lepäsi „saalis” levitetyin siivin sammalikolla haukkoen surkeasti ilmaa veren vuotaessa nokasta.

— Mikä se on? kysyi Risto.

— En tiedä oikein... Olisikohan se peipponen, päätteli Heikki epäröiden.

— Peipponen —?

— Niin, kun se lauloikin sillä tavalla...

Risto katseli vakavana vielä hengittävää lintua. Ilmeisesti hänellä oli huono omatunto.

— Olisi se saanut olla varpunen tai joku muu...

— Saalis kun saalis, mitä sillä on väliä.

Heikki tekeytyi karskiksi, sieppasi peipon maasta ja heitti puuta vasten.

— Nirri pois vain!

— Älä . . . , pääsi Ristolta, mutta häneltä jäi lause kesken, sillä samassa hän tunsu lujan otteen käsivarressaan ja näki ison kouran ojentuvan Heikkiäkin kohti.

— Mitä te, pojat, oikein olette tehneet?

Pojat tuijottivat pelästyneinä tanakkaan, harmaatukkaiseen mieheen, jonka silmälasien takaa teräksenharmaa silmäpari katsoi heihin tiukasti. Pojilta takertuivat sanat kurkkuun, sillä he huomasivat, että nyt oli leikki kaukana.

— Te olette tappaneet peipposen. Tiedättekö, että olette rikkoneet lakia — ja joka lakia rikkoo, sitä laki rankaisee.

— En minä tiennyt . . . minä luulin . . .

— Vai et tiennyt, ja kuitenkin näin juuri sinun ampuvan?

— Tahdoin koetella uutta pyssyäni . . . en ajatellut . . .

Risto ei enää voinut pidättää kyyneleitään. Heikinkin kurkkuun tuntui nousevan pala, mutta hän puri hammasta ja yritti riuhtaista itseään irti.

— Ehei, poikaseni, ei se onnistu. Vanhan nimismiehen käsistä ei niin vain karata. — Nyt tulette kiltisti mukaani.

Pojat lähtivät pelokkaina kulkemaan nimismiehen rinnalla, vaikkei hän enää pitänyt heistä kiinnikään. Paon yrittäminen näytti toivottomalta. Tuo valpassilmäinen mies tuntoi aavistavan jokaisen ajatuksenkin.

Mitähän tästä tulee? ajatteli Risto itsekseen. Mitenkähän meitä rangaistaan — pannaanko oikein vankilaan vai saam-meko sakkoa? Ja mitä sanovat isä ja äiti? Hehän olivat aina varoittaneet, ettei pikkulintuja tai muitakaan eläimiä saanut ahdistaa tai kiusata. „Olethan sinä jo järkevä poika”, oli isä sanonut ilmakivääriä hänelle antaessaan. „Minä luotan siihen, ettet tee sillä mitään pahaa”. Ja nyt hän oli kuitenkin tehnyt tällaista. Isä ottaisi varmasti kiväärin pois ja rankaisisi vielä hänkin.

— Kas niin, pojat, mennäänpä tänne.

He olivat tulleet lähellä rantaa sijaitsevan valkoiseksi maalatun talon kohdalle, jota joka taholta ympäröi rehevä, hyvin hoidettu puutarha. Nimismies päästi heidät portista pihamaalalle ja lähti sitten kulkemaan edellä puutarhan järvenpuoleiselle rinteelle johtavaa tietä. Tultuaan puiden reunustaman penkin luo, hän kääntyi poikiin päin.

— Tahdon näyttää teille jotakin, pojat, jotakin, joka saa teidät ajattelemaan asioita hieman toisin kuin tähän saakka. Istutaanpa tähän penkille — mutta teidän on oltava aivan hiljaa.

Pojat istuutuivat mielellään. Heistä ei tuntunut enää niin pahalta, ja oli kuin nimismiehen äänessäkin olisi ollut ystävällisempi sointu. He odottivat jännittyneinä, mitä saisivat nähdä.

Äkkiä päästi nimismies kurkustaan omituisen karkean rääkäisyn ja toisti sen vielä pari kertaa. Poikien ihmeeksi vastasi siihen heti samanlainen ääni läheisestä kuusesta, ja siellä ilmeisesti pesässään ollut, noin naakan kokoinen mutta väreiltään outo lintu pyrähti oksalle katsellen alas pää kallellaan.

— Hakki, hakki! Hakki, hakki! kutsui nimismies.

Taas rääkäisten lehahti lintu alemmaksi ja hyppi oksaa pitkin vain käden ulottuville heistä. Nimismies kaivoi taskustaan tammenterhoja ja ojensi niitä kämmenellään hakkia kohti. Lintu sieppasi rohkeasti yhden niistä nokkaansa ja lensi sitten vähän kauemmaksi maahan, mihin piiloitti sen nokallaan tekemäänsä kuoppaan. Pojat eivät voineet olla naurahtamatta nähdessään sen peittävän kätkönsä irrallisella lehdellä.

— Te ette varmaankaan tunne sitä, puheli nimismies. — Se on pähkinähakki, näillä main harvinaisempi, mutta on jo useana vuotena pesinyt puutarhaani. Näkisittepä, kun pari palaa kiertomatkoiltaan tänne ja näkee minut ensi kerran. Silloin ei rääkymisestä tahdo tulla loppua lainkaan.

— Kuinka setä on saanut sen noin kesyksi? tiedusteli Risto, joka jo kokonaan oli unohtanut pelkonsa.

— Vain ääntämällä sen tapaan ja puhelemalla sille sekä antamalla aina välistä maapähkinän tai tammenterhon. Nyt se oli kylläinen ja piiloitti siitä syystä saaliinsa. — Menehän sinä vain pesääsi, jatkoi hän sitten puhettaan hakille viitaten kuin hyvästiksi kädellään.

Näytti siltä kuin lintu todella olisi ymmärtänyt puheen, sillä äänettömästi hyppi se ylös kuusenoksia ja hävisi pesäänsä.

— Mennäänpä me katsomaan erästä toista vuokralaistani, kehoitti nimismies ja nousi ylös johdattaen pojat lähemmäksi rantaa, missä osoitti ylös isoon haapaan. Pojat näkivät siellä suurehkon pesäpöntön, joka oli tehty kovertamalla pyöreästä puusta ja varustettu leveällä lentoaukolla.

— Katsotaanpa, ollaanko siellä kotona, sanoi nimismies ja koputti kämmenellään puunrunkoa.

Pojat näkivät isokokoisen, litteänokkaisen linnun pistävän päänsä ulos pöntön aukosta.

— Mikä se on? kysyivät he yhteen ääneen.

— Se on telkkä.

— Pesivätkö vesilinnutkin pönttöön? ihmetteli Heikki.

— Kyllä telkkä pesii.

— Miten se saa poikasensa tuolta alas?

— Sepä siinä juuri onkin ihmeellistä, poikaseni, myhäili nimismies.

— Sen ja paljon muutakin saatte selville, jos haluatte ruveta lintujen ystäviksi, suojella niitä, rakentaa niille pesiä ja tutkia niiden elämää surmaamatta niitä, sillä kuollut lintu on eloton, kuten me ihmisetkin kerran kuoltuamme — ei meissäkään enää silloin ole mitään mielenkiintoista. Ja katsookaapa vadelmapensaita tuolla. Tuskin ainoatakaan matoa niiden marjoista kesällä löytää, sillä pienet siivekkäät liittolaiseni, joille olen sijoittanut pönttöjä ja jättänyt pesimäpen-

saista, pitävät huolen toukkien tuhoamisesta. Sitä ne tekevät myös kaikkialla luonnossa. Kuinka me silloin voisimme omia „aseveljiämme” tuhota?

*Siivekkäät liittolaisemme auttavat
meitä taistelussamme hyönteismaa-
 ilman tuhoja vastaan.*

Pojat katselivat vakavina nimismiestä suoraan silmiin, joissa nyt oli ystävällinen välke.

— En minä ainakaan sitä enää koskaan tee, vakuutti Risto.

— En minäkään, yhtyi häneen Heikki.

— Ja jo huomispäivänä ryhdyn laittamaan meidänkin puutarhaamme pesäpönttöjä, lisäsi Risto.

— Se tehdään, innostui Heikki. — Meidän halkokellarissamme on ontto pölkky, josta saa pari heti alkuun.

— Tuo on oikeata puhetta, pojat, myhäili nimismies tyytyväisenä lyöden kuin sovinnon merkiksi poikia olkapäälle. — Ja jos ensi sunnuntaina tulette aamulla varhain luokseni, lähdemme yhdessä retkelle, jolla opetan teitä tuntemaan lintujen lauluja. Haluatteko?

— Haluamme, vakuuttivat pojat kuin yhdestä suusta.

— Minäkin, joka virassani joudun näkemään paljon ihmisten pahuutta, lähden vapaapäivinäni mielelläni luontoon nauttimaan sen kauneudesta. — Näkemiin siis ensi sunnuntaihin, nuoret ystäväni!

— Näkemiin, setä! Me tulemme varmasti.

Risto kääntyi vielä portilta kysymään:

— Saammeko tuoda toisiakin mukaamme?

— Saatte toki. Kyllä luonnossa tilaa on kaikille.

Pesäpönttöjen rakentamis- ja sijoittamisohjeita.

Pesäpönttöjä myydään kaupoissa valmiinakin, mutta jokainen kätevä poika haluaa varmaan mieluummin itse tehdä tuon hauskan työn, jonka suorittamiseen ei tarvita paljon välineitäkään.

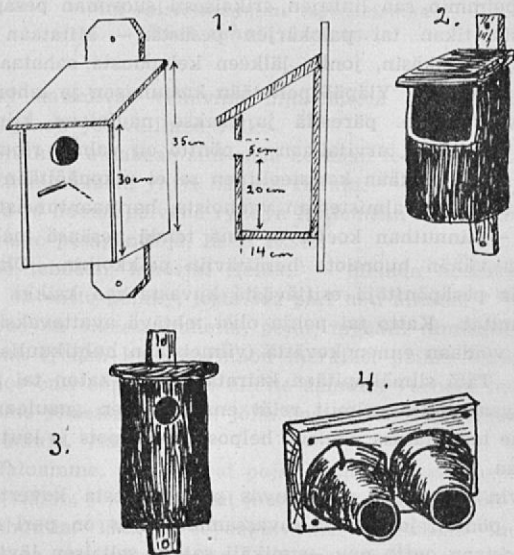
Helpoimmin saa lintujen erikoisesti suosiman pesäpöntön vanhasta tikan tai palokärjen pesästä. — Mitataan pesän syvyys sisältäkäsän, jonka jälkeen kelo puusta sahataan tarpeeton osa pois. Yläpää peitetään kastumisen ja lahoamisen estämiseksi esim. päreellä ja taakse naulataan kiinnityslauta. Muuta ei tarvitakaan — pönttö on valmis ripustettavaksi, mutta mikään koristeellinen se ei ulkonäöltään ole.

Lautapöntöt valmistetaan vanhoista, harmaantuneista laudoista — linnuthan koettavat aina tehdä pesänsä mahdollisimman vähän huomiota herättäviin paikkoihin. Oheisesta erilaisia pesäpönttöjä esittävästä kuvasta saa kaikki tarvittavat mitat. Katto tai pohja olisi tehtävä avattavaksi, jotta pöntöt voidaan ennen kevättä (viimeistään huhtikuulla) puhdistaa. Tätä silmälläpitäen kairataan joko katon tai pohjan kiinnitysnauloille valmiit reiät ennen niiden „naulaamista”, jotta ne tarvittaessa voidaan helposti vetää pois ja lauta siten irroittaa.

Hyvin suosittuja ovat myös puunrungosta kovertamalla tehdyt pöntöt, jollaisista kuvassamme myös on pari mallia. Luonnostaan onttu puu — mikäli sattuu sellaisen löytämään — säästää tässä tapauksessa paljon vaivoja. Halkopinoissa niitä usein näkee, eivätkä puiden omistajat tavallisesti kiel-

täydy niitä luovuttamasta kuultuaan, mihin tarkoitukseen heille verrattain vähäarvoista puuta aiotaan käyttää.

Pönttöjen kiinnittäminen paikoilleen on suoritettava huolella, etteivät ne tuulella pääse putoamaan tai pahemmin heilumaankaan. Lentoaukko sijoitetaan itään tai etelään — ei ainakaan pohjoiseen, sillä aluksi alastomat poikaset tarvitsevat kehittyäkseen mahdollisimman runsaasti auringon lämpöä. Isompia, pesäaukon editse kulkevia oksia on vältettävä, etteivät kissat pääse niitä myöten pesän asukkaita ahdistelemaan. Pöntön pohjalle on hyvä panna vähän sahanjauhoja — muut pesätarpeet lintu kyllä itse kantaa.

1 kottaraisen pönttö mittoineen, 2 ja 3 puunrungosta koverrettuja pönttöjä, 4 kukkaruukuista tehtyjä pääskyjen pönttöjä.

JOS OLET LUONNONYSTÄVÄ, ÄLÄ HÄVITÄ,
VAAN SUOJELE SEN KAUNEUTTA !